

Київський національний університет будівництва і архітектури

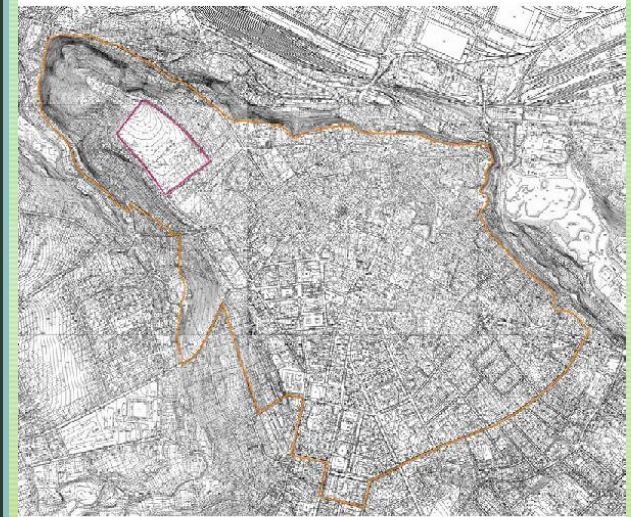
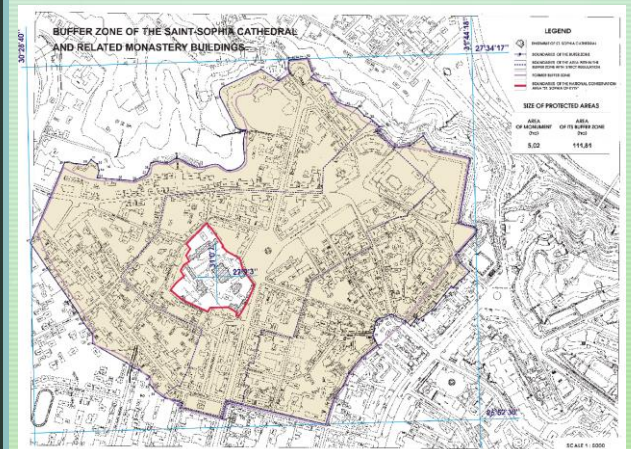
МЕТОДИ (СПОСОБИ) ЛАНДШАФТНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ БУФЕРНИХ ЗОН ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

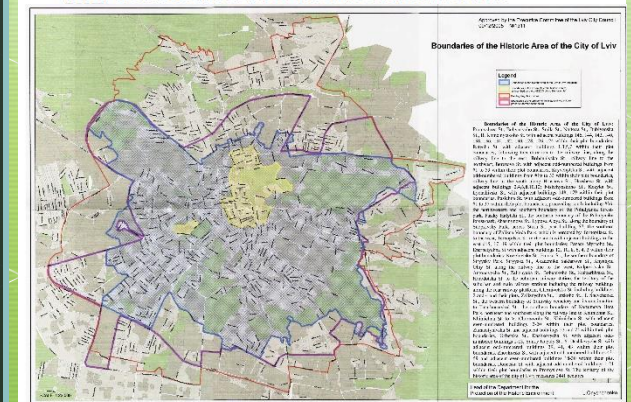
18.00.04 – Містобудування та ландшафтна архітектура

Мацьоха Аліна Сергіївна
Науковий керівник д. арх. Устінова І.І.

Київ 2021

I.F AREA OF NOMINATED PROPERTY AND PROPOSED BUFFER

Культурна спадщина України складається з широкого спектру містобудівних та архітектурних пам'яткових об'єктів. Актуальні проблеми їхнього збереження, реставрації та розвитку зумовлюють необхідність розробки таких науково-обґрунтованих програм, які сприятимуть розширенню та деталізації пам'ятко-охоронного законодавства в напрямку збереження культурної спадщини; вдосконаленню стандартів науково-проектної документації; вирішенню соціальних проблем, збільшенню рівня інвестицій та економічного розвитку історичного міста.

В Україні спостерігаємо неналежне та споживацьке ставлення до культурної спадщини, а відсутність програми дослідження та розвитку пам'яток, сприяє спотворенню та фрагментації історико-культурного ландшафту міста.

Тому **актуальність теми** ландшафтної організації буферних зон об'єктів культурної спадщини зумовлена національними інтересами України. На міжнародному рівні, висока якість організації процесів управління та збереження об'єктів в цих зонах відіграє важливу роль у відображенні культурного рівня країни. Йдеться про необхідність втручання у процеси, що відбуваються внаслідок суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку та здійснення ряду наукових вишукувань з приводу ландшафтної організації буферних зон об'єктів культурної спадщини.

МЕТА, ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є розробка способів ландшафтної організації буферних зон об'єктів культурної спадщини, задля їх збереження та забезпечення комфортного перебування у цьому просторі людей, що сприятиме підвищенню як культурного рівня громади, так і соціально-економічного рівня країни.

Об'єкт дослідження – буферні зони об'єктів культурної спадщини України.

Предмет дослідження – способи ландшафтної організації буферних зон об'єктів культурної спадщини.

ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ДОСЛІДЖЕННЯ

Поставлена **мета** зумовила виконання певних **завдань**, серед яких виконані такі:

Зокрема, у I-му розділі було встановлено **методологічну базу дослідження, яка ґрунтується на**

- **фундаментальних працях у галузі архітектури та містобудування** Ю.М.Білоконя, В.М.Вадімова, М.М.Дьоміна, В.І.Єжова, В.В.Куцевича, Т.Ф.Панченко, Ю.Г.Рєпіна, В.О.Тімохіна, І.О.Фоміна, Г.Й.Фільварова, Б.С.Черкеса, а також
- **методологічних аспектах реновації, реставрації, реконструкції міського середовища**, які подано у працях М.В.Бєвза, М.М.Габреля, Г.О.Осиченко, А.М.Рудницького, О.С.Слепцова, В.І.Проскурякова, Н.М.Шебек.

▶ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФ. КОРОТУН І.В.

Ґрунтовним дослідженням буферних зон займалась Коротун І. В. У своєму дослідженні автор виявила, що вперше поняття «буферна зона» було включено до «Оперативного керівництва з імплементації Конвенції про Всесвітню спадщину» у 1977 році (розділ IV), а у сучасній практиці воно використовується у редакції 2012 Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention, а саме: *«Буферна зона визначається, як охоронювана територія, яка призначена для забезпечення додаткового рівня захисту об'єктів всесвітньої спадщини»*. Коротун І. В. визначила, що буферною зоною слід охопити безпосереднє оточення пам'ятки, важливі візуальні перспективи та інші території чи фізичні атрибути, істотні для сприйняття, забезпечити належний стан та захист пам'ятки від шкідливого впливу довкілля. Розмір буферної зони визначається у кожному конкретному випадку за допомогою визначних механізмів

ПОДАЛЬШЕ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ДОСЛІДЖЕННЯ

Здійснено також **аналіз теоретико-правової бази дослідження в історичному аспекті**

- ❖ як методологічну базу було використано матеріали міжнародних інституцій, зокрема Комітету Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО: настанови міжнародних конвенцій, меморандумів і постанов; номінаційні досьє об'єктів, включених до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО; текстові та графічні матеріали; менеджмент-планів та весь масив доступних матеріалів за тематикою дослідження, що оприлюднені на офіційному сайті ЮНЕСКО. ;
- ❖ визначено **кількість об'єктів** у яких фіксовані межі власних територій та буферних зон об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО як в Європі так і в Україні;
- ❖ наведено показники концентрації об'єктів Всесвітньої спадщини та виведено низку критеріїв відбору об'єктів для проведення дослідження, а також здійснена їхня характеристика;
- ❖ проведено аналіз зарубіжної та вітчизняної практики ландшафтної організації та впорядкування території в межах буферних зон задля збереження об'єктів культурної спадщини та історичних ареалів в цілому;
- ❖ виявлено фактори та умови, що впливають на формування та сталий розвиток буферних зон об'єктів культурної спадщини.

КРИТЕРІЇ ВІДБОРУ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО АНАЛІЗУ

- ❖ Чітко визначена буферна зона;
- ❖ Функціональне переосмислення території згідно викликам сучасного міста;
- ❖ Є осередком ділової, туристичної та підприємницької діяльності;
- ❖ Загроза знищення історичного середовища;
- ❖ Порушення паритетності природньо-штучного балансу середовища

В УКРАЇНІ 6 ІЗ 7 ОБ'ЄКТІВ ВСЕСВІТНЬОЇ СПАДЩИНИ ЮНЕСКО МАЮТЬ ЧІТКО ВИЗНАЧЕНІ БУФЕРНІ ЗОНИ

- 1) Київ Собор Святої Софії і прилеглі монастирські споруди, Києво-Печерська Лавра (внесено у 1990 р.)
- 2) Резиденція Буковинських та Далматинських митрополитів;
- 3) Ансамбль історичного центру м.Львів (1998 р.)
- 4) Стародавнє місто Херсонес Таврійський та його хора (2013)
- 5) Дерев'яні церкви Карпатського регіону України і Польщі,;
- 6) Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи (єдиний природний об'єкт у списку Всесвітньої спадщини)

Окрім транскордонного – Геодезична дуга Струве, який належить 10 країнам, з яких у жодній не визначено його комплексні охоронні зони

А ТАКОЖ 5 ІЗ 17 ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ В TENTATIVE LIST, ЩО МАЮТЬ ВИЗНАЧЕНІ БУФЕРНІ ЗОНИ

- 1) Історичний центр м. Чернігів, IX – XIII століття (1989 р.);
- 2) Культурний ландшафт каньйону у Кам'янці-Подільському (1989 р.);
- 3) Історичний центр і порт м. Одеса (2009 р.);
- 4) Бахчисарайський палац кримських ханів (2003 р.);
- 5) Історичне середовище столиці кримських ханів у місті Бахчисараї (2012 р.).

ФАКТОРИ І УМОВИ ЛАНДШАФТНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ БУФЕРНИХ ЗОН ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Аналіз теоретичної бази та історичного підґрунтя формування буферних зон дозволив нам визначити **основні фактори впливу та умови ландшафтної організації буферних зон об'єктів культурної спадщини:**

- ❖ **морфологічний** (спосіб виявлення структурних елементів міста);
- ❖ **антропогенний** (результат безпосереднього впливу людини на навколишнє середовище, що приводить до порушення природних екосистем);
- ❖ **екологічний** фактор (природна складова ландшафту виступає при цьому в якості ресурсної частини антропогенного ландшафту із тенденцією постійного скорочення та деградації)
- ❖ **соціальний** (соціальні чинники відображають загальні настрої населення, міський устрій правління, темп життя мешканців міста, їх інтереси та менталітет);
- ❖ **економічний** (якісні зміни «інвестиційного клімату» по відношенню до тих фрагментів міського простору, де в результаті проведення ландшафтних перетворень створюються умови для підприємницької активності населення в більш комфортних з точки зору екології та естетики)

РЕЗУЛЬТАТИ ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ БУЛО АПРОБОВАНО:

на III-й науково-практичній конференції КНУБА «МІСТОБУДУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ» (Київ, 2021)

тема доповіді:

«Планувальне впорядкування буферних зон як метод збереження об'єктів культурної спадщини в умовах урбанізації»;

Була розглянута проблема диспропорційного містобудівного розвитку та загроза занепаду історичного середовища.

Для вирішення цього питання нами були запропоновані заходи щодо функціонального переосмислення та планувального впорядкування буферних зон об'єктів культурної спадщини із застосуванням методів контекстуального проектування та просторової акупунктури.

Також увага фокусувалася на тому, що існуюча система регулювання містобудівної діяльності в межах буферних зон об'єктів культурної спадщини перебуває в процесі розвитку. Так як, у 2018 році були внесені зміни до закону «Про охорону культурної спадщини», де було оптимізовано правила щодо управління, охорони та діяльності в межах охоронної зони.

